УДК 81'371=161.2(092)

Василенко О. М.,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (Україна, Київ), v.oks2011@yandex.ua

Семенишин О. І.,
студентка, Інституту української фіолології та літературної творчості імені А. Малишка (Україна, Київ), danka1000@ukr.net,

Лінгвокультурні концепти «воля/свобода (liberty/ freedom)

У статті розглянуто лінгвокультурні концепти воля/свобода (liberty/ freedom), особливості їх смислового наповнення в українській та англійській мовах. Контекстуальний аналіз базується на узагальненні багатьох випадків, у яких вживаються ключові слова задля виявлення характерних рис концепту. Показано, що в українській мові відбувається об'єднання концепту воля/свобода з повним заміщенням поняття свободи лексемою воля, а в англійській мові концепт liberty/freedom є прикладом трансформації усвідомлення.

Ключові слова: *концептологія, концепт воля /свобода(liberty/freedom), вектори розвитку концепту.*

Серед найбільш актуальних проблем сучасної лінгвістики останнього десятиліття є питання мовної картини світу, що розглядається в нерозривному зв'язку з концептуальною картиною світу і позамовною дійсністю. На межі XX – XXI століть мовознавство характеризується розширенням сфери застосування когнітивного підходу до вивчення мови, пошуком особливих властивостей концептуалізації об'єктів, особливостей мовної картини світу, описом концептуального змісту її фрагментів. Однак, проблеми дослідження окремих концептів є настільки складними, різноманітними і багатими, що вимагають чіткого окреслення їх суті і функціонування в певній концептосистемі.

Мовна система зберігається у психіці, у свідомості людини, основою функціонування якої є національно-мовна картина з власними етнічними компонентами, сформованими звичаями, традиціями, віруваннями, міфологією і призмою соціокультурних і фонових знань. Оскільки концепти *воля/свобода (liberty/freedom)* є одними з універсальних психолінгвістичних і лінгвокультурних одиниць сприймання концептосистеми, яка має ціннісну складову для кожного етносу, **метою** нашого дослідження стало: з'ясувати семантику концепту як лінгвокультурного поняття, проаналізувати значення концепту *воля/свобода(liberty/freedom)* та визначити особливості його мовного вираження в українській та англійській мовах.

Мова як найважливіший показник ідентифікації людини і нації є неповторним явищем, складовою і показником «всесвітньої культури»[6, с. 3]. Центральним терміном у вивченні мовної картини світу є концепт. Концепти, будучи компонентами свідомості й людських знань про світ, є предметом дослідження психолінгвістики, філософії, психології, когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології та інших гуманітарних наук. У лінгвістичній науці можна окреслити три основних підходи до розуміння концепту, що грунтуються на загальному положенні: «концепт – це те, що називає зміст поняття, синонім до змісту»[3, с. 46].

Перший підхід, представником якого є Ю. Степанов, передбачає культурологічний аспект у вивченні концепту, тобто вся культура розуміється як сукупність концептів та відносин між ними. «Концепт – це ніби згусток культури у свідомості людини; те, у вигляді чого культура входить у ментальний світ людини. І, з іншого боку, концепт – це те, за допомогою чого людина сама входить у культуру, а в деяких випадках і впливає на неї» [10, с. 40]. Концептний сегмент є основним осередком культури в ментальному світі людини, займає ядерне положення в колективній мовній свідомості, а тому його дослідження стає надзвичайно актуальним. Таке тлумачення терміна концепт підтверджує вторинну роль мови, що є тільки допоміжним засобом, формою висловлення згустку культури, концепту.

Другий підхід – семантичний, представники якого вважають семантику мовного знака єдиним засобом формування змісту концепту (Н. Андрутюнова та її школа, Т. Булигіна, А. Шемельов та ін.). Лінгвістичне поняття в цьому напрямку розглядається як одиниця, що становить собою категоріальну основу мови і становить узагальнений образ слова, яке в певному контексті, набуває здатності активізувати модель свідомості.

Прихильниками третього підходу (лінгвістичний аспект) є Д. Ліхачов, Є. Кубрякова та інші, які вважають, що «концепт не безпосередньо виникає із значення слова, а є результатом зіткнення значення слова з особистим і народним досвідом людини, тобто є посередником між словами і дійсністю»[3, с. 47]. Тоді процес утворення концепту є спрощенням сприймання об'єктивної дійсності.

«Фіксація певного концепту за мовним знаком є базою формування семантичного простору мови» [7, с. 257]. Вербалізуючи концепти й репрезентовану ними інформацію етнос передає свою концептосистему. Сукупність концептів всіх носіїв певної мови (тобто ментальних одиниць, що відображають пізнану ними дійсність) зазвичай називають концептосферою цієї мови. Поняття «концептосфери» у науковий обіг увів Д. С. Ліхачов, який зазначав, що «чим багатша культура нації, її література, фольклор, наука, образотворче мистецтво, історичний досвід, релігія, тим багатша національна концептосфера народу» [3, с. 5]. Але концептосферою також називають і упорядковану сукупність концептів, наявних у свідомості окремо взятої людини, а також певної групи людей, об'єднаних за якоюсь ознакою; крім того, «концептосферою називають і певним чином організовану систему художніх концептів, представлених у творчості того чи іншого митця (наприклад, художника або письменника)»[3, с. 44].

Людина сприймає світ у вигляді цілісних образів. Первинний образ є своєрідним засобом кодування, тобто ідеальною, абстрактною одиницею, якою постає концепт. Так, ці «кванти знання» стають своєрідними посередниками та інтерпретаторами, бо, зв'язуючи мовну одиницю з дійсністю, вони відображають концептний малюнок, на основі якого людина формує певні уявлення про світ. Концепти є тими згустками, які постійно трансформуються у свідомості народу, хоча й спираються на загальномовний матеріал, постають як результат творчості.

«На думку прихильників роздільності концептуальної та вербальної інформації, у процесі мисленнєвої діяльності концепт обертається різними боками й актуалізує різні ознаки та ділянки, які можуть або не можуть мати вербальне позначення. Слово є засобом доступу до концептуального знання, однак воно може представляти різні концепти, тому мова є доволі компактним засобом концептуалізації»[7, с. 258].

Термін концепт в сучасній науці є інтегрованим, що зумовлює неоднорідність його тлумачення і структури. Зародившись у лоні філософії і логіки, концепт розширив межі свого функціонування та пройшов доволі складний шлях становлення. Зараз є невід'ємною частиною лінгвістичної науки. Він витворює специфічну мовну картину світу, що являє собою вербалізовану інтерпретацію певним етносом навколишнього світу на основі загальнолюдського та специфічно-національного досвіду.

Концепт – це одиниця колективної свідомості, що має мовне вираження і відзначена етнокультурною специфікою. В основі його вивчення лежить принцип семантичного поля, сутність якого виражається в протиставленні центру і периферії та їх взаємодії, який передбачає мінливі і рухливі межі концептосфери.

Різноманітність типологій і топологій концепту засвідчує неоднозначність окреслення чітких меж поняття і відсутності єдиної дефініції. Нині в сфері когнітивної лінгвістики існує проблема ідеальної моделі цього лінгвістичного поняття, яка б зуміла відтворити всі моменти відображення навколишнього світу у людській свідомості.

Концепт є засобом стиснення багатого згустку культурного поля і концентрації в окремі сегменти уявлень суб'єктів про дійсність. В цьому лінгвістичному терміні відображено те, яким чином мовна спільнота засвоїла ту чи іншу лексичну одиницю, як виразила навколишню дійсність, які аспекти концепта висвітила, яке наповнення внесла відповідно до культури в широкому розумінні конкретного національно-культурного утворення.

Одним із базових концептів для лінгвокультурного світу є концепт *воля/свобода (liberty/freedom)*, який представляє специфіку мовомислення певного етносу чи спільноти.

Концепти *воля/свобода (liberty/freedom)* належать до важливих концептуальних сегментів, які репрезентують будь-яку концептуальну мовну картину, оскільки пов'язані перш за все з духовним світом людини. На думку М. В. Піменової, «такі слова-концепти здатні характеризувати прикмети матеріальної й духовної культури народу і репрезентувати у мові національну картину світу цього народу»[5, с. 95]. Категорія волі особливо вартісна для українського народу. Це обумовлено історичними чинниками, що мали вплив на формування духовності нації.

Вербальний концепт в українській мові представлений комплексом словникових і контекстуальних значень. Основним вербалізатором є лексеми *воля* та *свобода*, які в сучасній науці часто ототожнюють із символами людини XXI століття. Розгляд словникових відблисків є необхідною умовою цілісного аналізу концепту, бо саме словник дає нитки пізнання сутності народної свідомості, специфіки картини світу. Інтерпретація словникових визначень дає змогу виявити узагальнений прототип концепту, його змістовний мінімум, що створює базу задля її подальшого вивчення концепту.

У сучасній літературній мові ці лексеми функціонують у таких лексико-семантичних варіантах:

«воля — це: 1) одна з функцій людської психіки, яка полягає насамперед у владі над собою, керуванні своїми діями й свідомому регулюванні власної поведінки; прагнення досягти своєї мети; 2) бажання, хотіння, вимога, наказ; 3) право розпоряджатися на свій розсуд; влада; дозвіл, згода, рішення; 4) відсутність обмежень; привілля; особисте життя вдома; 5) свобода, незалежність; 6) звільнення селян від кріпацтва»[8, с. 735];

«свобода — це: 1) відсутність політичного й економічного гноблення, утиску та обмежень; воля; 2) перебування не під арештом, не ув'язненим, не в неволі та ін.; 3) життя, існування та ін. без залежності від кого-небудь, можливість поводитися на власний розсуд; 4) можливість діяти без прешкод і заборон у якій-небудь галузі; 5) філософська категорія — можливість вияву суб'єктом своєї волі в умовах усвідомлення законів розвитку природи і суспільства; 6) легкість, відсутність утруднень у чому-небудь; 7) *заст.* простота, невимушеність у поводженні; 8) *розм.* вільний від праці час»[9, с. 98].

В історичному тлі концепту «Воля» є три відносно стійкі етимологізовані ознаки «Бажання», «Сили» і «Свободи», які з розвитком мовленнєвого потенціалу українців стають певними концептними сегментами.

Воля, як і свобода в європейському розумінні, обмежена моральними правилами, регулюється її обсяг, спрямування, ідейне наповнення. Проте слово *свобода* не поширене в українській мові, його повністю заміщує слово *воля*. Для століттями гнобленої нації воля і свобода — це мета, прагнення, заклик до рішучих дій. «Абсолютизація цього поняття в українському суспільному русі, — вважає В. І. Кононенко, — пов'язана з розумінням волі як компонента політичної боротьби, як вияву «національного духу»; поняття воля за таких умов може одержувати визначення національна, утворюючи стійку сполуку національна воля». Останнє характеризується синкретичністю значеннєвого наповнення, що виявляється у відсутності смислового протиставлення «внутрішнє – зовнішнє», «свобода – влада» [11, с. 94].

В сприйманні концепту *liberty/freedom* укладена деяка точка зору, що закодована в значенні слова і становить важливий суспільний факт. Семантика концепту *freedom* відповідає ідеалу «ненав'язування», який представляє собою одну з головних тем у культурі англосаксонського світу. Саме про «ненав'язування» висловився Abraham Lincoln: «Those who deny freedom to others deserve it not for themselves». Ключовий англосаксонський ідеал – це не можливість робити все, що захочеш, оскільки вища мета особистих прав індивіда зв'язується в даній культурі із загальним визнанням особистих прав інших людей. Ключовим поданням до неї є «ненав'язування»: «Може бути, я не можу робити щось, що я хочу, але, принаймні, ніхто інший не перешкодить мені робити те, що я хочу і на що маю право». Для цього подання вирішальним є те, що те, що відноситься до одного, відноситься і до всіх інших: *свобода (freedom)* – це не просто привілей, яким можуть насолоджуватися деякі люди, а універсальне право. Виникнення концепту *freedom* в англійській мові відображає виникнення цього сучасного ідеалу, що закладено в сучасному визначенні самого слова *freedom* : «the power or right to act, speak, or think as one wants without hindrance or restraint» [13, с. 97].

Однак у той же самий час зростання індивідуалізму як в Англії, так і в Америці і поширення філософії особистих прав індивіда призвели до виникнення і розповсюдження нового концепту *freedom*, тобто концепту, який визначається як протилежність до «втручання» і «нав'язування», ніж як

протилежність до «рабства» і «пригнічення». Крім того, слово *liberty* не зникло повністю з ужитку, а піддалося семантичній зміні.

Розходження між сучасним англійським концептом *freedom* і старим концептом *liberty* добре ілюструється відмінністю між двома виразами: freedom of speech «свобода слова» і liberty of the tongue «вільність мови»: *John the Baptist, whom Herod had beheaded for the libertie of his tongue*.

Як показує обробка статистичних даних, англійській лексемі *freedom* властива більша кількість смислових зон – 15, тоді як *liberty* налічує лише 10 смислових зон у структурі семантичного гештальту асоціативного поля [4, с. 243]. В англійській мові *freedom* залежно від сполучення з іншими словами, на відміну від латинського слова *libertas*, може нести, за формулюванням А. Вежбицької [1, с. 216], негативний зміст, наприклад, *freedom from persecution (свобода від переслідувань), freedom from tyranny (свобода від тиранії)*. Зі значенням, якому відповідає латинське libertas, у сучасній англійській мові функціонує слово *liberty,* що має позитивний сенс. Зміст англійського слова *liberty* слід розуміти як «коли я щось роблю, я це роблю, тому що я хочу це робити» [1, с. 219], натомість *freedom* описово передається як «якщо я хочу чогось не робити, я можу не робити цього» [1, с. 216].

Для англійської культури більш характерне слово *freedom* на позначення свободи, оскільки воно спирається на можливість вибору незалежно від того, докладено чи ні зусилля для її здійснення; оскільки семантика саме *freedom* відповідає провідному в англосаксонській культурі ідеалу ненав'язування. В американському варіанті англійської мови з метою характеристики свободи суспільства здебільшого уживається слово *liberty*, у той час як *freedom* функціонує на позначення індивідуальної свободи людини [1, с. 222].

Аналіз системи вербалізації концептів крізь призму української та англійської мов дає змогу визначити власне специфічне мовомислення носіїв кожної з цих мов. Квантові знання, відображені в концептуальному малюнку сприйняття мовців, вказують на ті першоджерела, які й впливають на витворення базових елементів фреймової структури.

Джерелом, яке породжує конфронтації пізнання лінгвокультурних концептів, є історичні події та реалії. Відповідно до цього чинника, в україномовному сприйманні концепт *волі / свободи* характеризується не розривністю сприймання, основним вербалізатором, якого є лексема *воля. Свобода* ж усвідомлюється як невід'ємна ознака вільної людини, яка в концептосфері сприймання українця XXI століття, стає метою будь-якої вольової дії. Причиною такої трансформації усвідомлення пов'язані з гнітом та пануванням над українцями інших націй.

Для англійців же, воля – це лише свобода в її буквальному розумінні. Історія цієї нації не дуже багата насиченими історичними подіями. Українцям більш знайоме явище підкорення іншим державам. Англійці майже не зазнавали гніту інших націй. Тому обмежити їхню свободу може лише в'язниця. Ці історичні обумовленісті й формують тло концепту *freedom*, як ідеалу індивідуальної свободи людини.

В мовомисленні українського мовця сегментний простір концепту доволі розширений. Першим і первинним компонентом асоціативного потенціалу сприймання *волі/свободи* є не особистіть, а народ, нація, етнос, який має мету звільнення, воління власної свободи. Український менталітет возносить волю на найвищий ступінь духовних та моральних цінностей, бо ставить її навіть вище життя.

Специфіка англомовного мислення відображає протилежну тенденцію. Для концептів *liberty/freedom* первинним компонентом асоціативного матеріалу є індивідуальна людина. У фреймовій структурі концепту сучасного англійського мовомислення взаємопов'язність *liberty/freedom* з народом, етносом або нацією не відображена навіть в периферійних ділянках моделі квантового знання. Для англійця розуміння зводиться не до духовних та психічних понять, а до більш матеріальних, тому обмежити їхню свободу може лише в'язниця [2, с. 24].

Британці, американці та українці загалом тлумачать концепту *воля/свобода (liberty/freedom)* як засіб для досягнення та збереження свободи як окремої особистості, так і країни в цілому, тобто мають у структурі фрейму спільний компонент характеристику – прагнення. Проте елементи «права і свободи особистості» не складають ядра значення української лексеми, на противагу ядру англійської лексеми. Спільне в обох мовах те, що перебування в неволі завжди трактується негативно. В пареміологічному складі цих мов позбавлення свободи має вираження за допомогою символістичних образів птаха і клітки.

Актуальність в останні десятиліття розвитку психолінгвітстики зумовила необхідність концептуалізації мовної картини світу. Становлення і розвиток терміну концепт, започаткованого ще давньогрецькими філософами, у наш час настільки розширив рамки свого функціонування, що став інтегральним терміном і використовується у різноманітних галузях науки. Це й обумовлює неоднорідність трактування концептів і відсутність єдиної дефініції на окреслення тлумачення поняття. Підходи, які використовуються в сучасній лінгвістиці, намагаються пояснити цілісний взаємозв'язок між сприйняттям навколишнього світу людиною і відображенням його за допомогою репрезентації в мові. Беручи за основу культурний, семантичний чи когнітивний аспекти мовознавці намагаються чітко структурувати концепт і створити єдину схему-модель, яка б відображала всі необхідні компоненти концептуалізації набутого досвіду людини представленого безпосередньо мовою.

Одним із базових концептів для лінгвокультурного світу є концепт *воля/свобода (liberty/freedom)*, який представляє специфіку мовомислення певного етносу чи спільноти.

Отже, досліджуючи особливості цього концепту в українській та англійській мовах встановлено, що в українській мові відбувається об'єднання концепту *воля/свобода* з повним заміщенням поняття свободи лексемою воля. Вузлова сітка самого концепту складається із 12 векторів, що розширюють асоціативно-інтерпретаційний матеріал концептного сегмента. Причому збагачення асоціативного складника концепту відбувається завдяки історичному компоненту, що подає матеріал для роширення інтерпретації концепту відповідно до сучасної епохи. Взаємодія концепту «воля» з такими концептуальними сегментами як «мета», «бажання», «боротьба» та створення їх за допомогою

специфічних вербальних символів, притаманних для українського суспільства, формує два погляди на поняття волі як архетипу свідомості нашого етносу і як невід'ємна характеристика людини.

В англійській мові концепт *liberty/freedom* є прикладом трансформації усвідомлення. Незважаючи на спільність семантичного походження, вони розвинули настільки концептні сегменти, що в сучасному англійському сприйманні виступають окремими явищами мовомилення: *freedom* як ідеал англосаксонської культури ненав'язування та *liberty* як вираження громадських правд здебільшого політичної свободи.

Список використаних джеоел

1. Вержебицкая А. Толкование эмоциональных концептов // Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. – М., 1997. – С. 216–222
2. Жайворонюк В. В. Етнолінгвістика в колі суміжних наук // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 23–35
3. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику. – М.: Наука; Флинта, 2007. – 272 с.
4. Марчук У. Асоціативний експеримент як метод дослідження лінгвокультурних концептів (До питання про підготовку асоціативного експерименту) / У. Марчук // Наукові записки. – Випуск 75 (4). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С.242 – 246
5. Піменова М. В. Мова. Текст. Дискурс: Науковий альманах Ставропольського відділенняРАЛК / Під ред. проф. Г. Н.Манаєнко. – Випуск 5. – Ставрополь: Вид–во ПГЛУ, 2007. – С.95
6. Русанівський В. М. Мовна культура світу в етнокультурній парадигмі / В. М. Русанівський // Мовознавство: Науково–теоретичний журнал. – 2004. – №4. – С. 3 –7
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К, 2006. – С.256 – 259
8. Словник української мови : в 11 томах / [гол.ред.кол. І. К. Білодід]. – К. : Наукова думка, 1970 – 1980. – Т.1– 1970. – С.735
9. Словник української мови : в 11 томах / [гол.ред.кол. І. К. Білодід]. – К. : Наукова думка, 1970 – 1978. – Т.9– 1970. – С. 98
10. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
11. Яцкевич О. О. Лінгвокультурний концепт «Воля»: динаміка смислоутворення / О. О. Яцкевич // Мова і культура. Вип. 10. Том II (102). – К., 2008. – С. 92 – 96
12. Яцкевич О. О. Моделювання українського концепту «Воля» // Філологічні студії: [збірник наукових праць / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко]. – Х., 2009. – С. 99–109
13. Concise Oxford Thesaurus. – Oxford: OUP, 2002. – 975 p.

References

1. Verzhebytskaya A. Tolkovanye эmotsyonal'nыkh kontseptov // Vezhbytskaya A. Yazыk. Kul'tura. Poznanye. – M., 1997. – S. 216– 222
2. Zhayvoronyuk V. V. Etnolinhvistyka v koli sumizhnykh nauk // Movoznavstvo. – 2004. – № 5–6. – S. 23–35
3. Maslova V. A. Vvedenye v kohnytyvnuyu lynhvystyku. – M.: Nauka; Flynta, 2007. – 272 s.
4. Marchuk U. Asotsiatyvnyy eksperyment yak metod doslidzhennya linhvokul'turnykh kontseptiv (Do pytannya pro pidhotovku asotsiatyvnoho eksperymentu) / U. Marchuk // Naukovi zapysky. – Vypusk 75 (4). – Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo): u 5 ch. – Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2008. – S.242 – 246
5. Pimenova M. V. Mova. Tekst. Dyskurs: Naukovyy al'manakh Stavropol's'koho viddilennya RALK / Pid red. prof. H. N. Manayenko. – Vypusk 5. – Stavropol': Vyd–vo PHLU, 2007. – S.95
6. Rusanivs'kyy V.M. Movna kul'tura svitu v etnokul'turniy paradyhmi / V. M. Rusanivs'kyy // Movoznavstvo: Naukovo–teoretychnyy zhurnal. – 2004. – № 4. – S. 3 –7
7. Selivanova O. O. Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya / O. O. Selivanova. – Poltava : Dovkillya – K, 2006. – S.256 – 259
8. Slovnyk ukrayins'koyi movy : v 11 tomakh / [hol.red.kol. I. K. Bilodid]. – K. : Naukova dumka, 1970 – 1980. – T.1– 1970. – S.735
9. Slovnyk ukrayins'koyi movy : v 11 tomakh / [hol.red.kol. I. K. Bilodid]. – K. : Naukova dumka, 1970 – 1978. – T.9– 1970. – S. 98
10. Stepanov Yu. S. Konstantы. Slovar' russkoy kul'turы. Opыt yssledovanyya. – M.: Shkola «Yazыky russkoy kul'turы», 1997. – 824 s.
11. Yatskevych O. O. Linhvokul'turnyy kontsept «Volya»: dynamika smysloutvorennya / O. O. Yatskevych // Mova i kul'tura. Vyp. 10. Tom II (102). – K., 2008. – S. 92 – 96
12. Yatskevych O. O. Modelyuvannya ukrayins'koho kontseptu «Volya» // Filolohichni studiyi: [zbirnyk naukovykh prats' / za zah. red. prof. L. A. Lysychenko]. – Kh., 2009. – S. 99–109
13. Concise Oxford Thesaurus. – Oxford: OUP, 2002. – 975 p.

Vasilenko O., *candidate of psychological sciences, assistant professor of Foreign Languages, National Pedagogical University named after MP Drahomanov (Kyiv, Ukraine), v.oks2011@yandex.ua*

Semenyshyn O., *student, Institute of Ukrainian and literary fiololohiyi the works of A. Malyshko (Kyiv, Ukraine), danka1000@ukr.net,*

Linhvokulturni concepts of «freedom / freedom (liberty / freedom)

This article is intended to examine linguistic and cultural concepts liberty/freedom, features of their semantic filling in Ukrainian and English languages. The contextual analysis is based on generalization of many cases where the keywords are used for the sake of exposure of the characteristic features of the concept. In Ukrainian there is an association of concept liberty/freedom with the complete substitution of concept of freedom by a lexeme liberty, and in English the concept of liberty/freedom is the example of transformation of realization.

Keywords: *conceptology, concept liberty/freedom, vectors of concept development.*

Василенко О. Н., *кандидат психологических наук, доцент кафедры иностранных языков, Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова (Украина, Киев), v.oks2011@yandex.ua*

Семенишин А. И., *студентка, Институт украинской фиолологии и литературной творчести имени А. Малышко (Украина, Киев), danka1000@ukr.net,*

Лингвокультурные концепты «воля / свобода» (liberty / freedom)

В статье рассмотрены лингвокультурные концепты воля/свобода, особенности их смыслового наполнения в украинском и английском языках. Контекстуальный анализ базируется на обобщении многих случаев, в которых употребляются ключевые слова с целью определения характерных черт концепта. Показано, что в украинском языке происходит объединение концепта воля/свобода с полным замещением понятия свобода лексемой воля, а в английском языке концепт liberty/freedom является примером трансформации осмысления.

Ключевые слова: *концептология, концепт воля/свобода (liberty/freedom), векторы развития концепта.*

* * *

УДК 378.1

Коннов О. Ф.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри етики та естетики, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), a.f.konnov@gmail.com

НАВИЧКА ТВОРЧОСТІ Й ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Для того, щоб стати ефективним фахівцем, недостатньо просто накопичувати інформацію, навчаючись у виші. Зараз від спеціаліста вимагається вміння нестандартне використовувати отриманні знання. Розвиток природних здібностей учнів у такому напрямку є однією з цілей естетичного виховання. Дана робота присвячена шляхам формування творчих навичок, творчого ставлення до будь–якої справи.

Ключові слова: *естетичне виховання, творчість, прийоми естетичного виховання.*

Потенціал навчального процесу не вичерпується репродуктивною трансляцією, передачею учням суто «академічної» інформації, передбаченої програмою. Проведений у класах, аудиторіях час містить багато можливостей для особистісного зростання. Якщо зазначеній обставині приділяти не достатньо уваги, це може вести (й веде) до того, що обрій випускників штучно замикається на вузькофахову, утилітарну сферу та примітивні, рутинні задоволення.